

**NATIONAL
SENIOR CERTIFICATE**

KEREITE YA 11

PUDUNGWANA 2022

**SESOTHO PUO YA LAPENG (HL)
PAMPIRI YA BOBEDI (P2)
(EXEMPLAR)**

MATSHWAO: 80

NAKO: Dihora tse 2½

Pampiri ena e na le maqephe a 16.

DITAELO LE DIKELETSO HO MOHLAHLAUBUWA

1. Bala ditaello tsena ka hloko pele o qala ho araba dipotso.
2. O se ke wa latella ho bala pamiri yohle. Tadima pele papetla ya dikahare leqepheng la bone, mme o tshwaye dinomoro tsa dipotso tse botsitsweng dibukeng tseo o ithutileng tsona selemong sena. Ha o entse sena, bala dipotso tseo, mme ebe o kgetha tseo o ratang ho di araba.
3. Pampiri ena e arotswe DIKAROLO TSE THARO, e leng:

KAROLO YA A: Dithothokiso (30)

KAROLO YA B: PALE/sengolwa sa Boholoholo (25)

KAROLO YA C: Tshwantshiso/Terama (25)

4. Araba dipotso TSE HLANO KAOFELA: TSE THARO (3) KAROLONG YA A, E LE NNGWE (1) KAROLONG YA B le E LE NNGWE (1) KAROLONG YA C ka mokgwa ona:

KAROLONG YA A: DITHOTHOKISO

Dithothokisong tseo o di rutilweng — Araba dipotso tse PEDI.

Thothokiso eo o sa e rutwang — O TLAMEHA ho araba potso ena

KAROLONG YA B: PALE/SENGOLWA SA BOHOLOHOLO

Araba potso E LE NNGWE.

KAROLONG YA C: TSHWANTSHISO/TERAMA

Araba potso E LE NNGWE.

5. KGETHO YA DIPOTSO KAROLONG YA B (PALE/SENGOLWA SA BOHOLOHOLO) LE YA C (TERAMA)
 - Araba dipotso tsa pale/sengolwa sa bohoholo le terama tseo o ithutileng tsona FEELA
 - Araba potso E LE NNGWE E TELELE YA MOQOQO le E LE NNGWE ya dipotso TSE KGUTSHWANE. Haeba o araba potso e telele KAROLONG YA B, o lokela ho araba potso e kgutshwane KAROLONG YA C. Haeba o araba potso tse kgutshwane KAROLONG YA B, o lokela ho araba potso e telele ya moqoqo KAROLONG YA C. Sebedisa lenanennetefatso le hlakisitsweng leqepheng la 5 ho etsa kgetho ya hao.
6. BOLELELE BA DIKARABO
 - Potso e telele ya Dithothokiso e lokela ho arajwa ka mantswa a 250–300.
 - Dipotso tse telele tsa Pale le Terama di lokela ho arajwa ka mantswa a 400–450
7. Latela ditaello tse hlahang qalong ya KAROLO ka NNGWE ka hloko.

8. Nomora dikarabo tsa hao jwalo ka ha dipotso di nomorilwe pampiring ena ya dipotso.
9. Qala KAROLO E NNGWE le E NNGWE leqepheng LE LETJHA.
10. Sebedisa nako ya hao ka mokgwa o latelang:
 - KAROLO YA A: Metsotso e 40
 - KAROLO YA B: Metsotso e 55
 - KAROLO YA C: Metsotso e 55
11. Ngola ka mongolo o makgethe, mme o balehang.

LEQEPHE LA DIKAHARE

Dintlha tse hlalitsweng leqepheng lena di tla o thusa ho kgetha dipotso tseo o ratang ho di araba ntle le ho qobelleha hore o bale pampiri yohle.

KAROLO YA A: DITHOTHOKISO				
Dithothokiso tseo o di rutilweng: Araba dipotso TSE PEDI feela ho tsena.				
	NOMORO YA POTSO	MOFUTA WA POTSO	MATSHWAO	NOMORO YA LEQEPHE
1.	Batho re a kula	Potso e telele ya moqoqo	10	6
2.	Joo feshene!	Potso e kgutshwane	10	7
3.	Nyaope, helang	Potso e kgutshwane	10	8
4.	Lefu le a rwalla	Potso e kgutshwane	10	9
MMOHO LE				
Thothokiso eo o sa e rutwang: O TLAMEHILE HO araba potso ena.				
5.	Tlohella motho	Potso e kgutshwane	10	10
KAROLO YA B: PALE/SENGOLWA SA BOHOLOHOLO				
ELA HLOKO Araba potso E LE NNGWE e telele le E LE NNGWE ya TSE KGUTSHWANE. Ha o Araba potso e telele KAROLONG YA B, o lokela ho araba e kgutshwane KAROLONG YA C. O lokela ho araba potso E LE NNGWE feela KAROLONG YA B le C.				
Araba potso E LE NNGWE feela bukeng eo o e rutilweng				
6.	Lekgapetla la panama	Potso e telele ya moqoqo	25	11
7.	Lekgapetla la panama	Potso tse kgutshwane	25	11–12
SENGOLWA SA BOHOLOHOLO: Araba potso e le nngwe feela ho sengolwa sa bohoholo				
8.	Letlotlo la Basotho	Potso e telele ya moqoqo	25	13
9.	Letlotlo la Basotho	Potso tse kgutshwane	25	13–14
KAROLO YA C: TSHWANTSHISO				
Araba potso E LE NNGWE feela bukeng eo o e rutilweng				
10.	Malefane	Potso e telele ya moqoqo	25	15
11.	Malefane	Potso tse kgutshwane	25	15–16

ELA HLOKO: Dikarolong tsa B le C, nnetefatsa hore o arabile potso E LE NNGWE YA MOQOQO le E LE NNGWE YA DIPOTSO TSE KGUTSHWANE. Ha o a lokela ho araba dipotso TSE PEDI tsa mofuta wa moqoqo kapa TSE PEDI tsa mofuta wa dipotso tse PEDI tsa moqoqo kapa TSE PEDI tsa dipotso tse kgutshwane.

LENANENNETEFATSO

Sebedisa lenanennetefatso lena qetellong ho nnetefatsa hore na efela o arabile dipotso tse hlokehang.

KAROLO	NOMORO TSA DIPOTSO	PALO YA DIPOTSO TSE LOKELANG HO ARAJWA	TSHWAYA (✓)
A: DITHOTHOKISO (<i>tseo o di rutlweng</i>) (Potso e telele ya moqoqo KAPA dipotso tse kgutshwane)	1–4	2	
A: DITHOTHOKISO (<i>eo o sa e rutwang</i>) (Potso e kgutshwane)	5	1	
B. PALE (Potso e telele ya moqoqo KAPA ya dipotso tse Kgutshwane)	6 – 7		
KAPA		1	
B: SENGOLWA SA BOHOLOHOLO (Potso e telele ya moqoqo KAPA ya dipotso tse kgutshwane)	8 – 9		
C: TSHWANTSHISO/TERAMA (Potso e telele ya moqoqo KAPA ya dipotso tse kgutshwane)	10 – 11	1	
PALO YOHLE YA DIPOTSO TSE LOKELANG HO ARAJWA.		5	

ELA HLOKO: DIKAROLONG TSA B le C, nnetefatsa hore o arabile potso E LE NNGWE YA MOQOQO le E LE NNGWE YA DIPOTSO TSE KGUTSHWANE. Ha o a lokela ho araba potso TSE PEDI tsa moqoqo kapa TSE PEDI tsa dipotso tse kgutshwane.

KAROLO YA A: DITHOTHOKISO

Karolong ena o botsitswe dithothokiso TSE HLANO (POTSO YA 1–5). Araba dipotso TSE THARO feela.

DITHOTHOKISO TSEO O DI RUTILWENG

Kgetha mme o arabe dipotso TSE PEDI feela dithothokisong tseo o di rutilweng selemong sena (POTSO YA 1 ho isa ho POTSO YA 4). O TLAMEHA ho araba POTSO YA 5, e leng thothokiso eo o sa e rutwang.

POTSO YA 1: POTSO E TELELE YA MOQOQO

Bala qotso ena ka hloko, ebe o araba dipotso tse e latelang.

BATHO RE A KULA – R.J. Moloji

- 1 Batho re rata dipapadi tsa diketo bosawana,
- 2 Batho bao re reng ke mehlala bophelong;
- 3 Ba iphetotse ditsetse tsa meso le meswana,
- 4 Banna le basadi ha ba sa na taolo kgodisong.

- 5 Ke maima re tshaba ho kakatlela tsa rona,
- 6 Ho lluwa ka tokoloho e se nang molato le motho;
- 7 Mehlang eo re hotse ha monate ho se na mona,
- 8 Ke lehesheheshe mapatlelong ha ho sa na botho,

- 9 Ke mang ya lokelang ho itokisa ha e se wena?
- 10 O bapala ka wena le maikutlo a hao sebopuwa;
- 11 Hola kelellong o fuwe taolo ya bophelo ema,
- 12 Se hloye ba se nang molato ke dibopuwa.

- 13 Se hlole o ingamangama wa lla seboko,
- 14 Re batho re lekana ka dikelello le boko.

Sekaseka ka moo mongodi a sebedisitseng kgetho ya mantswe ho fetisa molaetsa wa thothokiso. Bolelele ba moqoqo wa hao e be ba mantswe a 200–250.

[10]

POTSO YA 2: DIPOTSO TSE KGUTSHWANE

Bala qotso ena ka hloko, ebe o araba dipotso tse e latelang.

JOO Feshene! – S.J. Mamashela

- 1 Ana e tlile ka mang feshene?
- 2 Hoba batho re fetoha kgafetsa.
- 3 Re apara ya mefuta meaparo,
- 4 Sepheo e le ho kgema le dinako.

- 5 Bahlankana le barwetsana ho tshwana feela,
- 6 Ba apara mehlolo, ntho disele!
- 7 Ba re ena mehla ke ya bona,
- 8 Ba sa kgema le dinako, ba kgema le feshene.

- 9 Ba sa kgema le dinako, ba kgema le feshene.
- 10 Ba re ba ke ke ba hlolwa ke batjha, ba ikgalala.
- 11 Ba re ba ke ke ba salla morao, ba itsofatsa.
- 12 Ba re le bona nako di sa dumela.

- 13 Ka ngena metsofe e ikeme ka lepaketla,
- 14 Ba re ho tsofala le ratang.
- 15 Ba tlotsa ditlolo bomathamafose,
- 16 O bona ka maswebe hore tshiu di ile.

- 17 Ena feshene e sehloho,
- 18 Ha e kgethe nku ka pere,
- 19 E moholo le e monyane ho tshwana feela.
- 20 Bohle re nkehile ke feshene.

- 2.1 Lebotsi le sebedisitsweng molathothokisong wa 1 le sebedisitswe ka sepheo sefe? (2)
- 2.2 Hlalosa bohlokwa ba kgefutsohare e sebedisitsweng molathothokisong wa 6. (2)
- 2.3 Fana ka moelelo o patehileng wa molathothokiso wa 18. (2)
- 2.4 Thothokiso ena e qholotsa maikutlo a jwang ho wena? Tshehetsa karabo ya hao. (2)
- 2.5 Akaretsa molaetsa wa thothokiso ena ka polelo e le nngwe e jereng mohopolo wa sehlooho. (2)

[10]

POTSO YA 3: DIPOTSO TSE KGUTSHWANE

Bala qotso ena ka hloko, ebe o araba dipotso tse e latelang.

NYAOPE, HELANG! – S.J. R.J. Moloji

- 1 Ngaka tsa ferekana ya ba mahlomola,
- 2 Modimo nthuse nthwena ke tabahadi;
- 3 Mabitla a bulwa ka matsatsi wohle,
- 4 Empa la ho shwa ha le emelwe.

- 5 Nalete di tletse mmele e le difaha,
- 6 Toro yona, ke bitswa ke lengeloi;
- 7 Ke lla sa mmokotsane seboko,
- 8 Ho hanne badimo, ho hanne ba heso.

- 9 Tshepe tsa lla hoseng le motsheare,
- 10 Pelo e tutuma ho se ngwan'e motle;
- 11 Tshepe di ntshupa kwana lehodimong,
- 12 E le masisapelo, pelong tsa moloko.

- 3.1 Kgonyetso e sebedisitsweng molathothokisong wa 1, e sebedisitswe ka sepheo sefe? (2)
 - 3.2 Sekapuo se sebedisitsweng molathothokisong wa 7 se hlakisa moelelo wa molathothokiso oo jwang? (2)
 - 3.3 Karaburetso e hlahellang molathothokisong wa 9 e sebedisitswe ka sepheo sefe? (2)
 - 3.4 Thothokiso ee e qholotsa maikutlo a jwang ho wena? Tshehetsa karabo ya hao. (2)
 - 3.5 Hlalosa molaetsa o fetiswang ke sethothokisi ka thothokiso ena. (2)
- [10]**

POTSO YA 4: DIPOTSO TSE KGUTSHWANE

Bala qotso ena ka hloko, ebe o araba dipotso tse e latelang.

LEFU LE A RWALLA: S.J. Mamashela

- 1 Pelo ya thulama ka kebisa hlooho,
- 2 Pelo ya bina ntho di hana ho fela,
- 3 Eka rumo le hlabile mona mafetshwaneng,
- 4 Lefu le rwalla tsatsi le eme

- 5 Ke sitwa ho bua ke bona masisapelo,
- 6 Mahlong mona kgapha di theoha diphororo,
- 7 Mose ho lebitla ha re tsebe tsa teng,
- 8 Ka kwano fatshe ke la kgotso.

- 9 Ha e lla tshepe e llela mang kajeno?
- 10 E llela haufi ke utlwa le nna ke tshaba,
- 11 Meriti ho theha e meholo ya diotlwana,
- 12 Ena ntho ke sona sefeha-maeba ruri.

- 13 Lefu ha le bue le metsa feela baheso,
- 14 Lefatshe lohle le tshaba ena kganyapa,
- 15 Ha le rapama rona re ipotsa hore ho ya mang,
- 16 Ha le dikela le pakahatsa mahlomola.

- 4.1 Bohlokwa ba phetapheto ya mantswe e tsepameng temathothokisong ee ke bofe? (2)
- 4.2 Sepheo sa lebitsomararane le fumanehang molathothokisong wa 5 ke bofe? (2)
- 4.3 Hlalosa moelelo o patehileng wa molathothokiso wa 12. (2)
- 4.4 Ke maikutlo afe a qholotswang ho wena ke thothokiso ee yohle? (2)
- 4.5 Akaretsa molaetsa wa thothokiso ena ka polelo E LE NNGWE e jereng mohopolo wa sehlooho. (2)

[10]**MMOHO LE**

THOTHOKISO EO O SA E RUTWANG

O TLAMEHILE ho araba potso ena.

POTSO YA 5: DIPOTSO TSE KGUTSHWANE

Bala qotso ena ka hloko, ebe o araba dipotso tse tla e latela.

TLOHELLA MOTHO: S.J. Mamashela

- 1 Ana motho ke ntho e jwang?
- 2 Hona o ka mo qeta o le mang?
- 3 Kamehla tsa hae di a makatsa.
- 4 Kajeno o motala, hosasa o mofubedu!
- 5 O fetoha sa lempetje letlapeng.

- 6 Ke mang ya ka reng o tseba motho?
- 7 Motsotswana o thabile,
- 8 O latelang o hloname.
- 9 Ha a rata a ka o bolaya a tsheha,
- 10 Ha a rata a ka o bolaya a tsheha,

- 11 Wa sala o maketse, o kgathatse matla.
- 12 Se ithetse ka hore o tseba motho,
- 13 A ka o siya ditabeng, a o siya kenyakenyeng,
- 14 Wa ibasela hara mathata wa qakeha.
- 15 A be a emelletse thoko, a itlepa ditsheho,

- 16 A lebetse hore o kile wa mo tswela kgomo.
- 17 Ee, o jwalo motho!
- 18 Ba mo tsebang ba re ke maolentlhadipedi,
- 19 Maloma-fodisa ka sebele.
- 20 A ka o eletsa wa nkeha,

- 21 Wa dumela hoba ke motswalle wa nnete.
- 22 Ee, o jwalo motho!

- 5.1 Tatolano e hlahellang molathothokisong wa 4 e sebedisitswe ka sepheo sefe? (2)
- 5.2 Phetapheto ya moelelo e sebedisitsweng molathothokisong wa 12 e sebedisitswe ka sepheo sefe? (2)
- 5.3 Hlalosa moelelo o otlolohileng wa molathothokiso wa 18. (2)
- 5.4 Ke maikutlo afe a qholotswang ho wena ke thothokiso ena yohle? Tshehetsa karabo ya hao. (2)
- 5.5 Akaretsa molaetsa wa thothokiso ena ka polelo E LE NNGWE e jereng mohopolo wa sehlooho. (2)

[10]**MATSHWAO OHLE A KAROLO YA A: 30**

KAROLO YA B: PADI / SENGOLWA SA BOHOLOHOLO

Araba potso ya buka eo o ithutileng yona karolong ena.

Kgetha mme o arabe potso E LE NNGWE feela, potso e telele ya moqoqo kapa ya dipotso tse kgutshwane.

HOPOLA: Ha o araba potso e telele ya moqoqo KAROLONG YA B, o tlameha ho araba dipotso tse kgutshwane KAROLONG YA C.

POTSO YA 6: MOFUTA WA POTSO E TELELE YA MOQOQO

LEKGAPETLA LA PANANA — JIM Mokoena

Mantswe a Basotho a re: ‘Menomasweu polaya e tsheha,’ bontsha kamoo maele ana a senolang semelo sa Lesibu kateng pading ena. Moqoqo wa hao e be wa bolelele ba mantswe a 350–400.

[25]

POTSO YA 7: MOFUTA WA DIPOTSO TSE KGUTSHWANE

LEKGAPETLA LA PANANA – JIM Mokoena

Bala qotso ena ka hloko o nto araba dipotso tse e latelang. Hopola hore dipotso di itshetlehile qotsong le dikahareng tsa buka yohle.

TEMA YA A

Ngwana o lla hobane ho na le se sa mo tshwarang hantle, etswe le nna nke ke ka tseba seo ngwana wa hao a se llang.” Yaba Tswalano ha a sa bua tse ngata. O ne a wele moya a bile a batla ho lla. Mmae a phakise ka ho mo kgotsa. A mmolella hore a se ke a mo etsetsa mohloho. A mmolella hore seo a lokelang ho se etsa feela ke ho mo thusa ka ho mmolella hore na motho eo e leng yena ntata ngwana enwa wa hae ke mang a tle a tsebe ho mmitsa hore a tlo mo koeetsa. Ka yona nako eo Lesibu a sheba Tswalano ka leihlo la Kaine. A phahame hanyane setulong seo sa hae a ntse a mo shebile, yaba Tswalano o tseba hang feela hore o hlokomediswa hore ha a ka nya matsete feela ho tla nka ho sa bola. Dinama tsa batho di tla fefshwa maboteng a ntlo. A harolwa ke letswalo la mohloho. A ikutlwa eka ha a phele ka nako eo empa a ntse a phela. Yaba mmae o mmolella hore ebang a utlwisisa hore a ke ke a ba bolella lebitso la ntata ngwana, ekakgona a mpe a tswe a ilo koeetsa ngwana hae ka ntle. Lesibu a iketsa eka ha a utlwe seo Mmalehola a se buang. A bona Tswalano a tswa a ya ka ntle a ilo koeetsa ngwana jwalo ka ha mmae a boletse. Hoba a ye ka ntle a hla a fetela ka mora ntlo, hona mane moo a neng a paqame teng mohla monene ha ntatae a ne a geta ho mo etsa diepeepe. A koeetsa Pikoko, yaba Pikoko ha a thole. Ka yona nako eo ke ha Lesibu a hlahella ka ho yena a itshututsa.

- 7.1 Ke kgohlano ya mofuta ofe e hlahellang ho Tswalano qotsong e ka hodimo? (1)
- 7.2 Ke sehalo sefe se ikutlwahatsang ho Malehola qotsong e ka hodimo? Tshehetsa Karabo ya hao. (2)
- 7.3 Ke ka lebaka la eng ha Tswalano a ne a sa bolelle mmae Mmalehola ntata ngwana wa hae? (2)

- 7.4 Ke ka lebaka lefe Mmalehola a sitilweng ho bona hore Lesibu o hlekefetsa Tswalano? (2)
- 7.5 Ke ketsahalo efe e bontshang hore Lesibu o ne a sa qale ho etsa tliekefetso ya motabo ka Tswalano? (2)
- 7.6 Ha o nahana e be lebaka le entseng hore Lesibu a etsetse Tswalano bana ke lefe? (2)

MMOHO LE

Bala qotso ena ka hloko o nto araba dipotso tse e latelang. Hopola hore dipotso di itshetlehile qotsong le dikahareng tsa buka yohle.

TEMA YA B

Kajeno hohle ho a pakahatsa hore batho ba sa utlwile ke Lesibu. Ka ha ke moo jwale Lesibu o se a ikwalletse hole le bophelo ka lebaka la hore o ne a se a sa tswele seterateng kgafetsa jwalo ka pele, o ile a qala mokgwa o mobe wa ho dula a teteka Mmalehola. Hangata o ne a mo tetekela ntho e siyo. O ne a bile a mo qosa ka hore ke yena ya mo hloisisitseng ka batho. Nnete ke hore ho ile ha hlahela batho ba bangata ba ileng ba elellwa taba yane ya mohla monene ya ho fihla ha bahlanka ba mmuso hona moo ha Lesibu. Le ba boneng taba ya mohla monene ha Tsholo wa batho a ne a fapohetse ha Tswalano le bona ba ile ba hlahela. Le ha ho ne ho etsahala hona mohlang oo ha Lesibu a tswa thaveneng a tla ha hae ba ile ba tseba hore o bitsitswe hobane ba ne ba ntse ba shebile ka dikgutlwana. Ho ne ho hlakile hore ntho e kgolo e etsahalang ha Lesibu. Ke tjho le ha Lesibu a sala a etsetsa ba lelapa la hae lefere la mohlolo batho ba ile ba utlwa. Ho ile ha ba ha bitswa ba habo Mmalehola le ba habo yena Lesibu ho tla kgalema. Le bona o ne a ikutlwa ho ba qeta. Ba bang ba bona e ne e le hona ba elellwang hore Lesibu o dula dibetsa hodimo hodima setulo sa hae se mabedi. Ba se bona ka mahlo sethunya, ba hatsela. Ba e bona ka mahlo thipa, madi a baleha. Ba a bona mahlo a hae a tletseng kgalefo e tukang, ba tsitsipana.

- 7.7 Ho ya ka ditaba tsa qotso e ka hodimo, ke ketsahalo efe e bontshang hore Lesibu o ne phedisa Mmalehola? (2)
- 7.8 Ke sephiri sefe se ileng sa sibollwa ke batho ba motse setulong se mabidi sa Lesibu? (2)
- 7.9 Hlalosa tomatso e hlahiswang ke tliekefetso e etswang ke Lesibu ho Tswalano. (2)
- 7.10 Ho ya ka wena ebe ke ketso e nepahetseng ya bontate ba hlekefetsang banana le basadi jwale ka ha Lesibu a entse ka Tswalano? Tshehetsa karabo ya hao. (2)
- 7.11 Ebe mongodi o atlehile ho pepesa tlhelo sengolweng see? Tshehetsa karabo ya hao. (2)
- 7.12 Bofokodi ba Lesibu ba ho sitwa ho ba ntate wa sebele, ho tliseditse moradiae ditlamorao dife bophelong ba hae? (2)
- 7.13 Ke maikutlo afe a qholotswang ke kgolo ya Tswqalano. (2)

[25]

POTSO YA 8: POTSO E TELELE YA MOQOQO**LETLOTLO LA BASOTHO – N.P.K. Moikangoa-Mohapi M.S. Sekobolo**

O itshetlehile ka diketsahalo tsa tshomo ya “Ngwana ya kgwedi sefubeng” Tshohla tabakgolo e hlokolotsi eo mongodi a lehang ho re sibolella yona tshomong ena. Bolelele ba moqoqo wa hao e be ba mantswe a 350–400. [25]

POTSO YA 9: DIPOTSO TSE KGUTSHWANE**LETLOTLO LA BASOTHO – N.P.K. Moikangoa-Mohapi. M.S. Sekobolo**

Bala qotso ena ka hloko o nto araba dipotso tse e latelang. Hopola hore dipotso di itshetlehile qotsong le dikahareng tsa thoko kaofela.

TEMA YA C**Thoko ya morena Moshoeshoe**

- 1 Ngwana Mmamokhachane, Thesele,
- 2 Thesele pharu e teleletelele.
- 3 Kgomo di kene ka yona, di sa ile,
- 4 Le batho ba kene ka yona, ba sa ile,
- 5 Hlabisi ya Bakwena,
- 6 A ko hlabise nkgonwao,
- 7 A ko hlabise Mmasetenane a ka rwale,
- 8 A re, ke mehlehlo ya dikgomo le ya batho!
- 9 Nketu wa mara, thaka Shakhane le Ramakoane,
- 10 Mabasalerole, la tswa ka mpa ya mohlaba wa
- 11 Ratshoanyane,
- 12 Ngwana Morena wa Qhoai a le bona,
- 13 Le bonwa ke Ratjotjose wa Mokgethi,
- 13 Leru, mmamoqholotsa wa dithebe
- 14 Nketu ha a le siyo mareng a batho,
- 15 Beng ba mara ba ntse ba lla, ba re!
- 16 Nketu le Ramakoane le kae?
- 17 Mara a batho a kgutlile tseleng...

- 9.1 Thokong e ka hodimo ke mang ya bitswang Mmamokhachane Thesele? (1)
- 9.2 Thokong ee, ke lebaka lefe ho reneketswang morena Moshoeshoe? (2)
- 9.3 Hlalosa mofuta wa kgohlano thokong ena, o be o tshehetse karabo ya hao. (2)
- 9.4 Moshoeshoe o itshenola e le mophetwa wa semelo sefe? Tshehetsa karabo ya hao. (2)
- 9.5 Thoko ee e bontsha ditaba e le tsa tikoloho ya nako efe? (1)

MMOHO LE

Bala qotso ena ka hloko o nto araba dipotso tse e latelang. Hopola hore dipotso di itshetlehile qotsong le dikahareng tsa buka kaofela.

TEMA YA D

Tshomo ya Nthole le Sesella

Ho thwe e ne e le dingaka tse pedi, Nthole le Sesella. Nthole o ne a tumme¹ ka mesebetsi ya hae e metle ya ho sebedisa ditswamobung. E ne e bile e le ngaka ya morena, a phekola bana le masea kantle ho tefo. O ne a ratwa ke batho, a tlissetswa majwala kamehla. Banna ba ne ba sa tlohe ha hae, e le moo ba itiisang, ba ikgathollang teng. Kamoo ho neng ho le kateng ha hae, e ne e se eka ke hona kgotla moreneng.

Ka tsatsi le leng Sesella a fihla, yaba o re: "Mpitsetseng Nthole kamoo ka tlong." Yaba o a tswa, o tswela kantle lapeng. Sesella a re ho yena: "Re kgathetse ke jwala bona bo hlohang bo tliseditswe wena o inotshi rona re sa bo fumane, athe le rona re dingaka jwalo ka wena. Bo hlatse hona jwale."

Nthole o sa kgonyoloha hona moo, a hlatsa, a hlatsa, a hlatsa!
Ha a sa na puo, le batho ba maketse. O sa ntsa supa ka menwana feela ha a bua le mosadi wa hae hore a mo tlisetse mokotla wa ditlhare. Qetellong a mo utlwa hore o batlang. A tla le wona, a o lokolla mme a qhala ditswamobung fatshe hodima moseme. Nthole a supa thutswana di le pedi, a mo supisa ka matsoho hore a di sile, a fehlafehle ka metsi. Hoba a qete a mo neha, a nwa, a kgaotsa ho hlatsa. Yaba o re:" Ke oo le o bone mesebetsi wa Sesella, sesella bana ba hae ka mano. Ha a eso ntsebe hore ke mang. O tla qala ho ntseba hona kajeno."

- 9.6 Hlalosa hore morero wa Sesella wa ho hlatsisa Nthole o qholoditswe ke eng? (2)
- 9.7 Bolela lekgetha le le leng la ditshomo le hlahellang tshomong ena. (1)
- 9.8 O ka re Sesella e ne e le mophetwa wa mofuta ofe? Tshehetsa Karabo ya hao. (2)
- 9.9 Ke kgohlano ya mofuta ofe e iponahatsang tshomong ee? Tshehetsa karabo ya hao. (2)
- 9.10 Nnetefatsa maele a Sesotho a reng 'Kgabane ha di rwesane mekadi' ka ho qolla ketsahalo e le nngwe tshomong ena. (2)
- 9.11 Ha o ne o le Nthole, ebe o ne o tla etsa jwang ha e le moo Sesella a batlile a o bolaya? (2)
- 9.12 Qolla ketsahalo e le NNGWE e re bopelang sehlohlolo tshomong ena. (2)
- 9.13 Na dikahare tsa tshomo ee ya Sesella le Nthole di re senolela tlhoho dingolweng? Tshehetsa karabo ya hao. (2)
- 9.14 Ke molaetsa ofe oo mongodi a o fetisetsang ho babadi ka tshomo ee? (2)

[25]

MATSHWAO OHLE A KAROLO YA B: 25

KAROLO YA C: TSHWANTSHISO/TERAMA

Araba potso ya buka eo o ithutileng yona feela karolong ena. Ha o arabile potso ya moqoqo KAROLONG YA B, araba dipotso tse kgutshwane karolong ena. Ha o arabile dipotso tse kgutshwane KAROLONG YA B, jwale araba ya moqoqo.

POTSO YA 10: POTSO E TELELE YA MOQOQO

MALEFANE: NP – Maake

Sekaseka diketsahalo tsa sengolwa sena o itshetlehile ka mantswe a reng” Bohlale ha se ba dirutehi feela, mme o bontshe kamoo polelo ena e ileng ya totobala kateng bophelong ba Nkulu. Moqoqo wa hao e be wa bolelele ba mantswe a 350–400.

[25]

POTSO YA 11: DIPOTSO TSE KGUTSHWANE

MALEFANE: NP Maake

Bala qotso ena ka hloko o nto araba dipotso tse latelang. Hopola hore dipotso di itshetlehile qotsong le dikahareng tsa buka yohle.

TEMA YA E

Mmamalefane:	Ebile di ilo buelwa ha Nkubu? Ke a bona ke a di tshaba. Nkubu kare a se na taba le ntho tsa sekolo yaba o bitsa ngwana ka hore a tle ha hae ho yo buuwa ditaba teng? Ka nnete dikgolo di sa tla. Ntho eo boNkubu ba tadimaneng le yona ke tsona polotiki tsa mona motseng tsa ho dulela ho tsekisana ditulo le boMabalane. Hosane mona ho tla be ho thwe Malefane o kenakena taba tsa bobota tsa motse ona.
Letshela:	Mora, ke bona hore re mpe re potlake hoba ke mona mmao o se a qala disele jwale.
Mmamalefane:	E re ke tswe ke le siye le di shwashwatha le le bang, etswe nna ha ke wa ha Letshela, ke ka hoo ke qhelelwang thoko tjena. (<i>O a tswa o ya ka kitjheneng.</i>)
Malefane:	Ha ke sa tla ja le ho ja hoba ke bona ntate a se a tatile.
Letshela:	Tjhe, e seng jwalo mora. Nako e sa le teng. Ha o batla ho thiba lephako o ka hla wa etsa jwalo, le nna ha ke so ka ba le hatlela. E tla re ha mmao a ntse a o phomosetsa, le nna ke tla fumana sebaka sa hore nke ke tlose role lena la mosebetsing. Le ha ka Labohlano re qeta mosebetsing tjena, mosebetsi oo re o etsang o ntse o lekana le wa matsatsi ana a mang a beke. Hona jwale ho thwe re qale ho sebetsa le ka Moqebelo. O ka makala hore jwang jwale hoba kgwedding e shweleng ho tswa lelekwa batho ba bangata mosebetsing ka baka la hore mosebetsi o se o haella. Hore jwale o se o hlaha kae ona oo re tshwanetseng ho o tlohela le ka Moqebelo, ke potso e hlokanang Karabo.

11.1 Ke sehalo sefe se ukutlwahatsang ho ditaba tsa Mmamalefane? (1)

11.2 Ho ya ka ditaba tsa qotso, MmaMalefane o nyatsa eng ho Nkubu? (2)

- 11.3 Hlalosa mofuta wa kgohlano terameng ena o be o tshehetse karabo ya hao. (2)
- 11.4 Ditaba tsa tshwantshiso ee di etsahala nakong efe ya tikoloho? Tshehetsa karabo ya hao. (2)
- 11.5 Nkubu o itshenola e le sebakadi sa semelo se jwang? Tshehetsa karabo ya hao. (2)
- 11.6 Ke ka lebaka lefe Letshela a sitilweng ho bona hore Nkubu o tilo sebedisa Malefane ka tsela e fosahetseng? (2)
- 11.7 Ke ka lebaka lefe Nkubu a sa kang a sebedisa Thabiso mora wa hae ho hodisa mokga wa hae? (2)

MMOHO LE

Bala qotso ena ka hloko o nto araba dipotso tse e latelang. Hopola hore dipotso di itshetlehile qotsong le dikahareng tsa terama/ tshwantshiso yohle.

TEMA YA F

Letshela: Monna ke maswabi haholo. Ke o tshwaretse ditaba tse bohlokonyana tse tswang ho Nkubu.

Malefane: Ke se ke di utlwile ntate. Thabiso o ile a fihla mane sepetlele maobane, e le kgetlo la pele a tlile ho tla mpona haesale ke le sepetlele beke tse hlano. O mpoelletse hore hosane ho tla be ho na le kopano ya ho qetela ya mokga pele ho tshwarwa dikgetho. O mpoelletse le hore mokga o rerile hore ke se ke ka emela lebatowa lena, ho na le nkgetheng ya ilo behwa hona kopanang eo.

- 11.8 Ke tomatso efe e hlahellang ho ditaba tsa qotso e ka hodimo? (2)
- 11.9 Bolela se ileng sa etsahalla Malefane hore a iphumane a le sepetlele? (2)
- 11.10 Ho qhekanyetswa ha Malefane ke batho ba sa rutehang ba jwalo ka Nkubu le Letshela ho fana ka thuto efe? (2)
- 11.11 Ka ntlha E LE NNGWE, bolela hore bofokodi ba Malefane ba ho rata maemo, ho mo tliseditse ditlamorao dife bophelong ba hae? (2)
- 11.12 Na ke ketso e nepahetseng ho fetohela mothusi wa hao jwale ka ha Nkubu a entse ha Malefane? Tshehetsa karabo ya hao. (2)
- 11.13 Tiholo dingolweng ke ha botle bo hlola bobbe, e be ho jwalo sengolweng see? Tshehetsa karabo ya hao. (2)

[25]

MATSHWAO OHLE A KAROLO YA C: 25
MATSHWAO OHLE A PAMPIRI ENA: 80